

Igl president da la pld grischùn, Christian Rathgeb a cunzeglier federal, Pascal Couchepin.

Cunzeglier guvernativ Martin Schmid a cunzeglier naziunal Duri Bezzola en ear stos preschaints.

Tut tenor prognosa

Rolf Schweiger e niev president da la pld Svizra

■ (anr/grc) Avànt 53 ons, peia digls 1951, igls 28 a 29 d'avregl à gea gieu liac egneada egna radunànta da delegos da la pld (Partida liberaldemocratica) svizra a Cuira. Da sias uras sut igl presidi da Paul Raschein da Malix. La davosa fegn d'eanda à quella gieu liac par la savunda geada agl Grischùn cun igl president da la pld grischùna, Christian Rathgeb. Radund 300 delegadas a delegos àn igl vendergis passo eligieu lur niev president cun la

parsùna da Rolf Schweiger, cunzeglier digls cantùns da Zug, c'è 59 ons. Cuntercandidat e sto Georges Theiler, cunzeglier naziunal digl cantùn da Luzerna. Cun 192 ancùnter 95 vuschs à Rolf Schweiger gudagnieu l'elecziùn, tenor la prognosa. El à ussa la lezta da manar la partida da la pld ord sia crisa. «Nus digl Grischùn vagn 12 vuschs ad eassan saptgaints ca nus vagn dad eliger trànter dus candidats qualifitgieus a vagn ascheia dezi dieu par la libertad dad eli-

ger», raporta Curdin Mark, secretari da la pld Grischùn anviers l'anr. Trànter igls preschaints en ear stos igls dus cunzegliers federals da la pld, Couchepin a Merz, an la sala fulanada Tittthof an la capitala digl Grischùn.

Amprem cumegn liberal

Igls 12 da satember de aver liac a Stans igl ampren «cumegn liberal» da la pld. Là den «nescher» tschentg ideias visunarar digl program da la pld «Avenir ra-

dical», à igl vizeparsura da la pld, Ruedi Noser, fatg da saver las delegadas ad igls delegos. Radund 400 propostas da project en vagnidas inoltradas. Gea la fegn da matg de ver liac egna preselecziùn da 25 projects. Tge ca «Avenir radical» e propi, e difizil dad eruir. An mintga cass de quel realisar duple schanzas ad efizienza tier la pld. Blear da discutir à surtut la 11avla revisiùn da l'AVS (Assiguranza par vigls a survivaints) do. Quasi sainza cuntervusch àn las dele-

gadas ad igls delegos aprovo quella. Clear a bagn canùn àn las delegadas ad igls delegos da la pld getg tier la proposta dad ulzar la taglia sin la plivalur (TPV), cun 166 ancùnter 64 vuschs. Anviers igl «pacet da taglias» à la pld gea getg ea igl atun passo. Igl cungedi da maternitad, davart igl qual igl vean probablameing a vagnir dezi dieu ve' d'atun, e vagnieu proponieu da racumandar cun 229 ancùnter 25 vuschs.

«Onna Maria Tumera» datti uss per tudestg

La chasa editura Limmat ha preschentà il cudesch en il «Sphères»

■ (anr/vi) Uss datti era il segund cudesch da l'autur sursilvan Leo Tuor per tudestg. A la vernissascha a Turitg han Tuor e ses translatur Peter Egloff prelegi «Onna Maria Tumera» en la versiun originala e per tudestg. L'anr ha discurre cun il translatur. Il «Sphères» è ina bar a Turitg. En questa bar pon ins era cumprar cudeschs u simplamain fufragnar in zic en las curunas e plunas cun ediziuns novas. Igl è in lieu ideal per ina vernissascha. La chasa editura Limmat ha preschentà l'emna pasada la nova translaziun dad «Onna Maria Tumera ni Ils antenats» en il «Sphères».

Las maisas e sutgas dal «Sphères» èn stadadas occupadas d'in public rumantsch e tudestg.

Ils texts rumantschs ha per gronda part Tuor sez prelegi. Entras sia vusch bassa tunava la versiun rumantscha pli arcaica u rucha che las passaschas tudestgas ch'il translatur ha legi.

Ils gieus dialectals che Tuor fa en ses texts dattan a sia lingua insatge criv ed archaic? È quest tipic tun i a perder en la translaziun? U ha quai be fatg la parita perquai ch'il translatur e l'autur han vuschs uschè differentas? Questa dumonda pudess ins be sclerir, sch'ins intercuriss da rudent omaduas versiuns.

La segunda giada vai meglier

Egloff ha gia translata l'emprim cudesch da Tuor, il «Giacumbert Nau» ch'è cumpari il 1988. «Quella giada èsi stà blier pli simpel che l'emprima gia», di Egloff.

«Uss ans enconuschain nus blier meglier ch'avant diesch onns.» Quai faciliteschia la lavur da translaziun. In'otra raschun ch'igl è i pli tgunsch è: La «Onna Maria Tumera» saja pli datiers da prosa. Il «Giacumbert Nau» perencunter saja bunamain in «poème en prose» sco ils Franzos ditgian. Il ritmus e la melodia hajan giugà ina blier pli impurtanta rolla tar l'emprim cudesch. Per la «Onna Maria Tumera» na saja quest aspect betg uschè impurtant.

In «feffermin» n'è betg in «Pfefferminzbonbon»

Insatge che na sa laschia strusch translatur saja la situaziun precara tranter rumantsch e tudestg. En ils texts da Tuor sentian ins adina la dominanza da la lin-

gua tudestga visavi il rumantsch. «Leo fa termagls cun quai», declera Egloff. «Quai na sa lascha betg translatur.»

Tar l'emprim cudesch ha Egloff anc empruvà da transponer questa situaziun. El ha duvrà il dialect sper il tudestg da scrittira. I na haja dentant betg dà resultats cuntentaivels che funcziunavian. Perquai ha il translatur uss tschertgà novas vias. Sche Tuor raquinta p. ex. che la tatta raguda in «feffermin» ord la profunditad da sia rassa naira, lascha il translatur era esser quest zutger in «feffermin» en la versiun tudestga. Perte tut las autras variantas da zutgers da menta n'exprimissan mai quai ch'il «feffermin» dialectal cuntegna.

Far il nunpussaivel

Atgnamain aveva Egloff ina giada pretendi ch'ina gronda part dals texts da Tuor na sa laschia betg translatur. Quai è succedi cura ch'el ha fatg ina recensiu per il radio tudestg sur da «Giacumbert Nau». Intginas curtas passaschas aveva il schurnalist da radio lura tuttina transponi per laschar sentir il public tudestg co che quest «Giacumbert Nau» tuna.

Suenter è Egloff vegni dumandà, sch'el na fiss betg pront da far la versiun tudestga. Egloff è sa mess en ed ha fatg il nunpussaivel. Uschia po era il public tudestg scuvrir il gust, fried e la temprada da «Giacumbert Nau» ed «Onna Maria Tumera».

Peter Egloff e Leo Tuor prelegian «Onna Maria Tumera» en il «Sphères» a Turitg.

FOTO C. CADRUVI

Leo Tuor: «Onna Maria Tumera oder die Vorfahren». Chasa editura Limmat. 172 paginas. Pretschi: 32 francs. Turitg 2004. ISBN 3 85791 453 X. La versiun rumantscha ha la numra 3-279-00539-6 ed è cumparada en la chasa editura Octopus.

Co tuna Tuor per tudestg?

Intgins exemples da «Onna Maria Tumera ed Ils antenats» en omaduas versiuns.

«Cheu aud'jeu dalunsch maniz-zond il tschembalun dalla vegliandra basatta. Vesel Oria che ri, che stat si e che saulta, audel la rassa neraglia che sgola, che sguscha.»

«Da höre ich von ferne, wie das Cembalo der Greisin erdröhnt. Sehe Oria, wie sie lacht, sich erhebt, wie sie tanzt, höre den schwarzscharzen Rock, wie er rauscht und im Fluge sich bauscht.»

«Il pop stat sc'in pascha en siu sez, cupida el sulegl, tila regularmein vid siu luli cun in rin vidlunder. Auda dalunsch la vusch dil tat che raquenta ad els dus, senza dents e cavels e cun en libroc, la politica dil grond mund.»

«Der Kleine thront wie ein Pascha in seinem Sitz, döst in der Sonne, zieht regelmässig am Schnuller mit dem Ring. Hört von fern Grossvaters Stimme, wie er mit halb aufgeknöpfter Weste ihnen beiden, zahnlos und kahl, die Politik der weiten Welt erklärt.»

«La rassa balentga deva al pontifex maximus la cumparsa d'ina tatta burlanda.»

«In seinem unförmigen Weiberrock sah der Pontifex Maximus aus wie eine ausgestopfte Grossmutter.»

